

#turvaa
tärkeimmät

TYÖTURVALLISUUSOPAS

Työturvallisuusosaston
ylläpito pk-yrityksessä

OSA C

POHJANTÄHTI
Ihmisen kokoinen vakuutusyhtiö

TYÖTURVALLISUUSOSAAMISEN YLLÄPITO

Ammattitaito on kaiken a&o, kun halutaan saada aikaan laatua. Pätevyyteen kuuluu paitsi työn teknisten asioiden erikoisosaaminen, myös kyky omaksua työpaikalla edellytetyt tiedot, taidot, arvot ja säännöt – ja sitoutua niihin. Työturvallisuus on parhaimmillaan kiinteä osa ammattitaitoa, joka näkyy ja kuuluu, josta ollaan ylpeitä ja jota halutaan siirtää muille.

1. Työturvallisuusohjeet

Työnantajan tehtävänä on laatia selkeät ohjeet turvallisen työn tekemiseksi sekä pitää ohjeistusta yllä. Opastusta ja perehdytystä säätelee Työturvallisuuslaki (TTL 2002/738).

Työyhteisön tulee noudattaa annettuja ohjeita. Ohjeet ovat organisaation vaatimustaso. Ellei niitä noudateta, kyseessä on poikkeama.

Yhteisesti sovittu 3-portainen sanktiopolitiikka alleviivaa ohjeiden merkitystä. Ensin keskustellaan ja opastetaan turvalliseen suoritukseen. Ellei tämä auta, niin seuraa varoitus, ja jos laiminlyönti jatkuu, niin edessä voi olla jopa työsuhteen päättäminen.

Määritä, mitä saa ja pitää tehdä, mutta myös se, mitä ei saa tehdä, vaikka siihen olisikin houkutus.

Pyydä henkilöstöä ilmoittamaan, jos ohjeista puuttuu jotain tai ohjeet ovat epäselviä/vanhentuneita. Seuraa säädosmuutoksia. Käytä ohjeistuksessa tekstin lisäksi myös kuvia ja videoita.

Korosta, että työnantajan määräysten ja ohjeiden lisäksi työntekijän on noudatettava aina myös huolellisuutta ja varovaisuutta.

Varmista, että vaarallisiin kemikaaleihin liittyvät käyttöturvallisuustiedotteet ovat ajan tasalla ja kaikkien saatavilla.

Ohjeita ja/tai sääntöjä tarvitaan ainakin

- luvanvaraisiin töihin
- kemikaalien käsittelyyn (käyttöturvallisuustiedotteet)
- ergonomiaan
- epäasiallisen kohtelun välttämiseen
- väkivallan uhkaan
- työkoneisiin (ml. energian erottelu/luokitse ja merkitse -menettely) ja liikkuviin työkoneisiin
- hätätilanteisiin (ensiapuohjeet, palonsammutus, poistuminen ja evakuointi)
- erityistehtäviin (työ vierailta työmail-la, asennus ja huoltoprojektit, komennukset)
- yksintyöskentelyyn
- (ennakoituihin) poikkeaviin tilanteisiin.

Työnantajan tehtävänä on laatia selkeät työturvallisuusohjeet ja pitää niitä yllä.

2. Työturvallisuusperehdytys ja työhönopastus

Jo henkilövalintaa tehtäessä on hyvä varmistaa, että kandidaatti sitoutuu organisaation ohjeisiin ja soveltuu myös turvallisuus- ja terveystieteissä tehtävään ja työyhteisöön.

Puutteet perehdytyksessä ja työhönopastuksessa ovat yleisiä työtapaturman syitä.

Esimiehen vastuulla on, että henkilö tutustuu työhönsä ja työkavereihinsa sekä työsuojeluorganisaation jäseniin.

Esimies voi delegoida perehdyttämiseen ja opastukseen liittyviä tehtäviä koulutulle työnopastajalle, mutta vastuu säilyy silti aina linjajohdolla.

Opastus perustuu tunnettuihin työpaikan riskeihin. Se jatkuu dokumentoidun listan ja prosessin mukaan siihen saakka, kunnes voidaan osoittaa, että henkilö on perillä työn turvallisesta suorittamisesta. Kerro, näytä käytännössä, perustele! Pyydä lopuksi allekirjoitus.

Tulokas on opastettava muun muassa

- turvallisuusvastuuseensa ja tehtäviinsä (esimerkiksi vaarojen ilmoittamiseen)
- työhön, työvälineisiin ja -menettelyihin sekä työpaikan oloihin
- työn turvalliseen tekemiseen, ml. suojaimet, vaatetus ja järjestys
- työhön liittyviin terveys- ja tapaturmavaaroihin ja niiden torjuntaan
- koneiden ja laitteiden turvalliseen käyttöön, myös häiriö- ja vikatilanteissa
- kemikaalien turvalliseen käsittelyyn
- tuotantotoiminnan aloitus- ja lopetuskäytäntöihin, koneiden puhdistukseen, säätöön, huoltoon ja korjaukseen
- toimintaan hätätilanteessa, mukaan lukien ensiapu.

Perehdytys on hyvä toteuttaa pienissä osissa ja välillä varmistaa, miten oppi

on mennyt perille. Tulokkaalla on paljon omaksuttavaa. Tarkista perille meno esimerkiksi

- harjoittelulla tai kokeilulla: "Näytä."
- pyydetyllä selostuksella: "Miten työsiis tehdään turvallisesti?"
- testikysymyksillä
- työn tekemistä seuraamalla ainakin alussa ja siitä palautetta antamalla.

Tilastojen mukaan kokemattomille sattuu eniten tapaturmia. Korosta tulokkaalle, ettei tyhmiä kysymyksiä ole. Jos on vähänkin epävarma, kannattaa kysyä.

Nuorta työntekijää ei saa käyttää töihin, jotka ovat hänen ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselleen vahingoksi. Työ ei saa vaatia nuorelta suurempaa ponnistusta tai vastuuta kuin hänen ikäänsä ja voimiinsa nähden on kohtuullista. On hyväksyttävä, ettei nuorella ole tietoa eikä kokemusta, jonka turvin voisi ymmärtää kaikkia riskejä.

Työturvallisuusperehdytyksen ja -opastuksen piiriin kuuluvat organisaation koosta riippumatta kaikki henkilöstöryhmät (myös esimiehet ja työnopastajat), vuokratyöntekijät, aliurakoijat, kesä- ja kausityöntekijät sekä ulkomaan komennuksille lähtevät. Sen tulee kattaa myös asiakkaan luona tehtävät työt. Yhteisillä työmailla työnantajien edustajien tulee sopia keskenään perehdyttämisen käytännön toteutuksesta.

3. Työturvallisuuskoulutus

Ihminen oppii hitaasti ja unohtaa nopeasti, vaikka haluaisimme, että asia olisi päinvastoin. Siksi kertaus on tarpeen.

Esimies vastaa siitä, että henkilöllä on päivitetty ammattitaito turvalliseen työn tekemiseen. Hyvä ammattitaito helpottaa ja jouduttaa suoritusta. Ammattilaisella on malttia tehdä työ hyvin.

Kokeneet työntekijät tarvitsevat uudenleenkoulutusta ja opastusta esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:

- työ on tekijälleen uusi
- työtehtävät vaihtuvat
- työmenetelmät muuttuvat
- otetaan käyttöön uusia koneita, laitteita ja aineita
- työ toistuu harvoin
- turvallisuusohjeita laiminlyödään tai tulee uusia turvallisuusmenettelyjä
- työpaikalla sattuu työtaturma, vakava läheltä piti -tilanne tai havaitaan ammattitauti
- jo toteutetussa työnopastuksessa havaitaan aukkoja
- tilanne poikkeaa tavanomaisesta
- havaitaan virheitä tai puutteita toiminnassa, tuotteiden ja palvelujen laadussa.

Kokeneille sattuu tilastojen mukaan vakavimmat tapaturmat. Koulutuksessa on tärkeää korostaa, että ennen tuttuunkin työhön ryhtymistä kannattaa pysähtyä ja miettiä hetki, miten homman suorittaa turvallisesti. Uusiin ja vieraisiin ympäristöihin mennessä ammattilaisenkin on hyvä tehdä ”viime hetken riskikartoitus”. Se on kokemusten mukaan erittäin vaikuttava keino estämään tapaturmat. Se listaa keskeiset kohteen vaarat sekä sisältää keinot riskien välttämiseksi.

Turvatuokio on hyvä tapa muistuttaa helposti unohtuvista asioista ja tuoda läheltä piti -tilanteista oppeja ryhmälle. Turvavartiin kannattaa ottaa yksi aihe, josta on tietoisuutta ja sen jälkeen vapautta keskustelua tai pohdintaa. Turvatuokio

on lyhyt ja johtaa parhaimmillaan yhteiseen ratkaisuun ja sitoutumiseen.

Avainhenkilöt, kuten työsuojeluvastuut, työnopastajat ja esimiehet tarvitsevat laajempaa ja syvällisempää koulutusta kuin muut, jotta osaavat kouluttaa ja innostaa muita turvallisuusasioissa. Heidän esimerkkinsä on tärkeää. Ellei avainhenkilö toimi ohjeiden mukaan, eivät muutkaan toimi.

Erytyspätevyyksistä kannattaa pitää kirjaa eli pätevyysrekisteriä, jotta toiminta saa jatkua keskeytyksettä. Myös ensiapukoulutettujen ja työturvallisuuskortin haltijoiden tiedot on hyvä kirjata ylös.

Luvanvaraisia ovat esimerkiksi

- tulityöt
- nostot (koneelliset ja henkilönostot)
- sähköasennus- ja huoltotyöt
- erikoisajoneuvojen kuljetus
- räjäytys
- hitsaus
- vedeneristystyöt (ml. sukellus)
- putoamisvaaralliset työt (katto-, teline-, tikastyöt)
- asbestityöt
- melutyö.

Koulutuksesta ainakin osan tulee sisältää konkreettisia harjoituksia, kuten poistuminen hätätilanteesta, palon sammuttaminen ja hätäensiapu.

Koulutus- ja turvatuokioaiheet kannattaa suunnitella ennakkoon, hankkia niihin materiaalit tai hyödyntää jo olemassaolevia (kuten työturvallisuusohjeet, käsikirjat, käyttöohjeet ja manuaalit, turvallisuushavainnot, tapaturman tutkintaraportit, riskiarvioinnit, valokuvat ja videot).

Perehdytyksiä ja koulutuksia voi niiden yhtenevän tason ja pedagogiikan vuoksi tehdä myös sähköiseen muotoon, e-kursseiksi tietoisuuteen, videoineen, väliharjoitteineen, testeineen ja suoritusseurantoineen.

4. Työturvallisuusosaamisen seuranta ja ylläpito arkena

Esimiehen vastuulla on paitsi perehdytys ja koulutus, myös näiden vaikuttavuuden seuranta. Työnjohdon on seurattava, toimivatko työntekijät ohjeiden ja opastuksen mukaan.

Jos esimies havaitsee ohjeiden vastaista toimintaa tai riskinottoa, hänen on puututtava asiaan välittömästi ja keskeytettävä työ. Homma saa jatkua vasta, kun se voidaan tehdä turvallisesti. Riskinotto on yleensä tiedostamatonta tai sille on "hyvä selitys". Selitys on tärkeää kuunnella ja yrittää poistaa se turvalli-

sen toiminnan tieltä. Usein vedotaan kiireeseen, joka on monen tapaturmankin taustalla. Turvallisuus ja kiire eivät sovi yhteen.

Jotta opitut taidot säilyvät ja vahvistuvat ja turvallisuus pysyy mukana toiminnassa, esimiehen on tärkeää antaa tunnustusta turvallisuutta toiminnasta.

Työnjohdon on seurattava, että työntekijät toimivat ohjeiden ja opastuksen mukaan.

Esimerkki

- **Havainto:** Esimies näkee, että henkilö toimii turvallisuusohjeen vastaisesti eikä käytä silmänsuojaimia tehtävässä, jossa niitä on käytettävä poikkeuksetta. Hän keskeyttää työnteon hetkeksi ja päättää keskustella aiheesta.
- **Syy:** Henkilö kertoo, että kyse oli "pikku hommasta", joten lasit jäivät laittamatta päähän.
- **Ratkaisu:** Yhdessä todetaan, ettei "pikku hommia" ole. Sovitaan, että joka kerta lasit on päässä ko. työtä tehdessä. Hetken päästä ne ovatkin jo käytössä.
- **Jatko:** Esimies pysähtyy viikon päästä henkilön työn äärelle ja kiittää siitä, että lasit ovat päässä - ja vieläpä puhtaat. Hän päättää pitää aiheesta koko porukalle turvatuokion.

Esimiehen on muistettava kannustaa alaisiaan arvioimaan omia työskentelytapojaan ja kehittämään niitä entistä turvallisemmiksi. Tämä onnistuu pitämällä turvallisuutta mukana päivittäiskeskusteluissa työporukoiden ja yksittäisten työntekijöiden kanssa. Jututa alaisiasi!

Ellei esimies itse usko asiaansa ja näytä sitä olemuksessaan, sanoissaan ja teoissaan, muutkaan eivät usko. Esimies opettaa paitsi sanoillaan, myös omalla esimerkillään.

Muista!

1. Perehdytä henkilöt työturvallisuuteen systemaattisen tarkistuslistan mukaan.
2. Pyydä kuittaus, kun perehdytys on hoidettu.
3. Tee koulutussuunnitelma.
4. Järjestä koulutus niin, että se lisää paitsi tietoa, myös sitoutumista.
5. Valmistelee turvatuokioihin aiheista sen mukaan, mitä riskejä työssä on tai mikä on ajankohtaista.
6. Perehdytetyt, koulutetut ja eritoten luvanvaraiset pätevydet kannattaa kirjata pätevyysrekisteriin.
7. Osaamisen ylläpidon on hyvä olla jatkuvaa ja arkisiin asioihin liittyvää, keskustelevaa.
8. Osaamisen kehittäminen ei ole vain tiedon siirtoa, vaan työntekijän työturvallisuusaktiivisuuden herättelyä.

OTA YHTEYTTÄ
JA KYSY LISÄÄ!

POHJANTÄHTI KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ

Yritysassiakaspalvelu

020 763 4052

Sähköinen asiointipalvelu

oma.pohjantahti.fi

www.pohjantahti.fi

Y-tunnus: 0146905-4

POHJANTÄHTI
Ihmisen kokoinen vakuutusyhtiö

Pohjantähden puhelinnumeroihin soittaessasi maksat vain puhelinoperaattorisi hinnaston mukaisen matkapuhelinmaksun (mpm) tai paikallisverkkomaksun (pvm).